

Кой и защо би запазил вашето аудиовизуално съдържание?

Гл.ас.д-р Стойко Петков

За целта на този доклад, искам първо да очертая значението на три понятия, или по-точно аспекти от техните значения, които ще използвам в следващите няколко страници.

Спомен

Българският тълковен речник¹ обяснява думата като: Преживяване, впечатление, случка, запазена в съзнанието. Споменът е наш, личен и е следствие от преживяване. Може да избледнее, но докато го имаме, ще бъде с нас навсякъде и по всяко време. Той е част от нашия житейски опит, част от нас.

Памет

Способността да се запазва и възпроизвежда при необходимост някакво знание или впечатление. И ако тук главно говорим за човешката способност да възпроизвежда знание или впечатление, то връзката с темата на тази научна конференция и в частност с моята тема е опита да архивираме, сортираме и разпространим до много хора спомени, които да трансформираме в колективна памет.

В един интересен немски проект „Das Gedächtnis der Nation”² (Паметта на нацията) се използват много на брой лични спомени, разказани от съвременници и очевидци на важни за страната събития, които да рамкират и да изпълнят със съдържание националната памет на днешна Германия.

Т.е. в тези мои разсъждения, ще разгледам ролята на технологиите, не толкова в духа на роботизацията на човека, а по отношение на уникалната възможност за съхраняване и разпространение на разказани от хора спомени.

Аудио-визуално съдържание

Според Закона за авторското право в САЩ, дефиницията за аудио-визуално съдържание е „порегица от свързани изображения, които са предназначени да бъдат показани чрез използването на машини или устройства (цифрови или електронни), заедно с придружаващите ги звуци, ако има такива, независимо от естеството на носителите — аналогови или цифрови”³. А нашето законодателство определя аудио-визуалните произведения като ”порегица от фиксирани върху какъвто и да било

---

¹ <http://talkoven.onlinerechnik.com/>

² <http://www.gedaechtnis-der-nation.de/>

³ UNITED STATES CODE ANNOTATED, TITLE 17. COPYRIGHTS, CHAPTER 1--SUBJECT MATTER AND SCOPE OF COPYRIGHT, s 101. Definitions

носител свързани изображения, озвучени или не, възприемани като подвижна картина и използвани по какъвто и да било начин, които отговарят на общите условия на чл. 3 от ЗАПСП.”

И тук е уникалното и различното. За първи път в познатата ни история имаме технически способ, чрез който да преинем границата на едното поколение при устния разказ и да дадем възможност на по-късни поколения да чуят и видят „жив” разказ на очевидци и участници в събитията. А в 21. век цифровата снимачна техника и високоскоростния Интернет ни потопиха в огромен поток от аудио-визуална информация за събития протичащи в реално време. Можем не само да запишем, но и да съхраним разказите на огромен брой хора.

Демократизацията при новите цифрови технологии е толкова осезаема. Ако за филмите от военни действия през световните войни и последвалите ги регионални военни конфликти е бил възможен контрол и цензура, не само поради строгостта на политическите режими, но и поради възможния физически контрол над продукцията, то през последното десетилетие целия свят (уточнение — тези наши съвременници, които имат свободен достъп до Интернет или независими медии) можеше да види гаврата на американски войници с военнопленници в Ирак или залавянето и разстрела на Кадафи, бунтовете в Египет и Сирия и т.н..

Запитан кои са петте филма в неговата кариера, които би запазил, за да се гледат след столетия, актьорът Ал Пачино от своите участия в над 40 филма изброява „Кръстникът I”, „Кръстникът II”, „Белязаният”, „Серпико” и “В търсене на Ричард”.⁴ Това е един вид класация на неговите участия, изразено на глас желание, или просто спонтанен отговор на журналистически въпрос.

Но истинското запазване за поколенията (или поне сериозен опит за такова съхранение) на филми в неговата държава прави Националният съвет за опазване на филмовото наследство на САЩ, който отговаря за Националния филмов регистър на страната. Съветът е създаден със специален Закон през 1988 г. и всяка година предлага на Библиотекаря на Конгреса, или това е директора на Националната библиотека на Съединените щати, списък с до 25 "културно, исторически или естетически значими филми". Едно от допълнителните условия е филма да бъде създаден най-малко преди десет години. Не се изисква да бъде пълнометражен. Регистърът съдържа кинопрегледи, неми филми, експериментални филми, кратки филми, филмови сериали, домашни филми, документални филми, независими филми, телевизионни филми и музикални клипове. Като до 2011 г. в списъка има 575 филма. Сред тях, от изброените от Ал Пачино 5 негови филма са само Кръстникът 1 и Кръстникът 2.

Опитите да се съхранят аудио-визуални съдържания за идните поколения не започват с цитирания регистър или пък поради епохата на цифровизация. Дали от себичност или

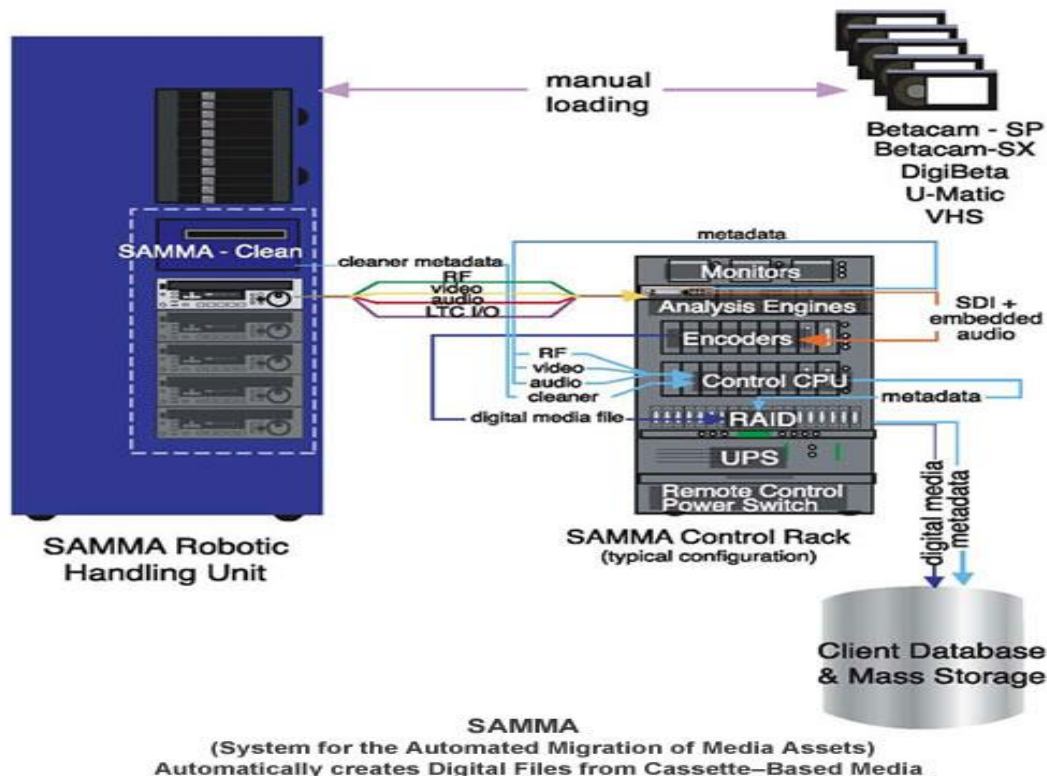
⁴ Коста Костов, Великият Пачино, <http://inspiro-bg.com/velikiyat-patchino/> (май 2012)

от далновидност отделни творци и организации са полагали усилия за дълготрайно запазване на носителите на произведения. Първите национални киноархиви са учредени през 1935 в Лондон и Ню Йорк, а през 1936 — във Франция. Тези три организации заедно с Берлинския държавен филмов архив през 1938 образуват Международната федерация на филмовите архиви — ФИАФ.⁵

Българска национална филмотека⁶. Нашият филмов архив е основан в 1952 като част от национализираната кинематография в България. От 1994 г. БНФ е със статут на национален културен институт, подчинен пряко на Министерство на културата, юридическо лице на бюджетна издръжка.

Т.е. някаква надежда за запазване на конкретно аудиовизуално съдържание има и това е чрез националните специализирани за целта архиви. Те са учредени, управлявани и финансирани от съответната държавна власт. Имат своите критерии за селекция определени в закони и нормативни актове. Специфичното тук е акцента върху придобиване, възстановяване и съхраняване на оригинала. Копия на нови формати и носители се правят, с цел да бъдат достъпни до масовия потребител. Този ангажимент също не е никак маловажен. Именно тук е шанса за попадане в паметта на групата.

Схемата за прехвърляне в цифров формат, съхраняването на файла и предоставянето му за ползване е нещо подобно на изобразеното тук.

⁵ Българска национална филмотека, История, http://bnf.bg/bg/film_library/history/

⁶ <http://bnf.bg/>

На 22 май 2012 г, Съвета на Европейския съюз прие „Проект за заключения на Съвета относно цифровизацията и предоставянето чрез интернет на материали в областта на културата, както и за съхранението на материали в цифров вид“⁷, който до голяма степен се фокусира върху използването и устойчивостта на европейската цифрова библиотека Europeana като общ многоезичен портал за достъп до европейското цифрово културно наследство.

Документът предлага приоритетни действия и примерен график за работата на държавите членки в периода 2012 – 2015 г.

Едно от тях е до 2013 г. да разработят стандарти за подбора на материали за цифровизация и за начините на представянето им онлайн, и да внедрят техническите стандарти, с които да се осигурят оперативната съвместимост и мигрирането на съдържание. По отношение на материалите, представляващи обществено достояние, стандартите следва да насърчават предоставянето на възможно най-широк достъп за повторна употреба и да не поощряват използването на натрапчиви водни знаци или други визуални средства за защита, които намаляват използваемостта;

В заключенията се обръща по-специално внимание на държави-членки да:

- Консолидират своите стратегии и цели за цифровизацията на материалите в областта на културата и да осигурят дългосрочно съхранение в цифров вид.

Една от европейските държави, която не чака директиви, а работи по опазването на своето национално аудио-визуално наследство е Холандия. Холандският проект „Изображения за бъдещето“⁸, започна на 1 юли 2007 г. и е с продължителност седем години. Стартира с бюджет от 154 млн. евро и работещите по проекта специалисти имат задачата да цифровизират аудио-визуалната памет на Холандия, като използват материалите от Архивите на Холандския институт за звук и визия в Хилверсъм, на Холандския център за филмова култура и наследство в Амстердам, и на Националния архив в Хага. Основната цел на проекта е реализирането на максимална достъпност на аудио-визуални материали за целевите групи от потребители, като образователни институции, широката общественост, както и творческия сектор.

Следователно, ако си творец, имаш по-големи шансове да попаднеш в селекциите на подобни проекти. Ако си публична фигура, вероятно ще бъдеш обект за авторите на подобни инициативи.

---

⁷ European Commission, Audiovisual and Media Policies , Council conclusions on the digitisation and online accessibility of cultural material and digital preservation, http://ec.europa.eu/avpolicy/reg/cinema/news/index_en.htm (май 2012)

⁸ Images for the Future, <http://imagesforthefuture.com/en/>

Уникалният шанс да станеш част от спомените на най-близките си хора, днес, за добро или за зло се модифицира в нещо, което е прекалено ново, за да успеем да го дефинираме, но е някакъв вид нова колективна памет.

Но ако се върнем на дефинициите на понятията тази механична и студена памет, може да стане мой спомен само ако по някаква причина ме накара да преживея нещо ново.